स्यात्तस्योत्तमसाहसः "तुलामानकूटकर्तुश्च तदकूटे कूटवादिनश्च द्रव्याणां प्रतिरूपविक्रयिकस्य च"। "सम्भूय वणिजां पण्यमनर्घेणावरुन्धताम्" प्रत्येकं "विक्रीणताञ्च"। "यस्तूत्तमवर्णान् दास्ये नियोजति स्योत्तमसाहसदण्डः"। "सीमाभेत्तारमुत्तमसाहसेन दण्डयित्वा पुनः सीमां कारयेत्" "अभक्ष्यस्याविक्रेयस्य च विक्रयी देवप्रतिमाभेदकश्चोत्तमसाहसम् दण्डनीयः। "भिषङ्मिथ्याचरन्नुत्तमेषु पुरुषेषु"। २ प्राणिहिंसादिरूपे बलकृते कर्म्मभेदे न०। तत्रोत्तमसाहसादिस्वरूपलक्षणविभागादि मिता० दर्शितं यथा। "सामान्यद्रव्यप्रसभहरणात् साहसं स्मृतम्" या०स्मृ०। "सामान्यस्य साधारणस्य यथेष्टं विनियोगानर्हत्वाविशेषेण परकीयस्य वा द्रव्यस्यापहरणं साहसम्। कुतः प्रसभहरणात् प्रसह्याहरणाद्बलावष्टम्भेन हरणादिति यावत्। एतदुक्तं भवति। राजदण्डञ्जनाक्रोशं चोल्लङ्घ्य राजपुरुषेतरजनसमक्षं यत्किञ्चिद्धरणमारणपरदारप्रधर्षणादिकं क्रियते तत् सर्वं साहसमिति साहसलक्षणम्। अतः साधारणधनपरधनयोर्हरणस्यापि बलावष्टम्भेन क्रियमाणत्वात्साहसत्वमिति। नारदेनापि साहसस्य स्वरूपं विवृतम्। "सहसा क्रियते कर्म यत् किञ्चिद्बलदर्पितैः। तत्साहसमिति प्रोक्तं सहो बलमिहोच्यते"। तदिदं साहसञ्चौर्य्यवाग्दण्डपारुष्यस्त्रीसंग्रहेषु व्यासक्तमपि बलदर्पावष्टम्भोपाधितोभिद्यत इति दण्डातिरेकार्थं पृथगभिधानस्य दण्डवैचित्र्यप्रतिपादनार्थं प्रथमादिभेदेन त्रैविध्यमभिधाय तल्लक्षणन्तेनैव विवृतम्। "तत् पुनस्त्रिविधं ज्ञेयं प्रथमं मध्यमन्तथा। उत्तमञ्चेति शास्त्रेषु तस्योक्तं लक्षणं पृथक्। फलमूलोदकादीनां क्षेत्रोपकरणस्य च। भङ्गाक्षेपोपमर्दाद्यैः प्रथमं साहसं स्मृतम्। वासःपश्वन्नपानानां गृहोपकरणस्य च। एतेनैव प्रकारेण मध्यमं साहसं स्मृतम्। व्यापादोविषशस्त्राद्यैः परदाराभिमर्शनम्। प्राणोपरोधि यच्चान्यदुक्तमुत्तमसाहसम्। तस्य दण्डः क्रियाक्षेपः प्रथमस्य शतावरः। मध्यमस्य तु शास्त्रज्ञैर्दृष्टः पञ्चशतावरः। उत्तमे साहसे दण्डः सहस्रावर इष्यते। वधः सर्वस्वहरणं पुरान्निर्वासनाङ्कने। तदङ्गच्छेद इत्युक्तो दण्ड उत्तमसाहसे" इति। वधादयश्चापराधतारतम्यादुत्तमसाहसे समस्ताव्यस्ता वा योज्याः"। तत्र परद्रव्यापहरणरूपे साहसे दण्डमाह" मिता०। "तन्मूल्याद्द्विगुणोदण्डोनिह्नवे तु चतुर्गुणः" या०स्मृ०। "तस्यापहृतद्रव्यस्य मूल्याद्द्विगुणोदण्डः यः पुनः साहसं कृत्वा नाहमककार्षमिति निह्नुते तस्य मूल्याच्चतुर्गुणो दण्डो भवति। एतस्मादेव विशेषदण्डविधानात् प्रथमसाहसादिसामान्यदण्डविधानमपहारव्यतिरिक्तविषयम्" मिता०

उत्तमस्त्रीसंग्रहण न० परस्त्रियाः संग्रहणं कर्म्म०। स्मृत्युक्ते परस्त्रियामुत्तमे मिथुनाभावाय प्रवृत्तिरूपव्यापारभेदे तत्स्वरूपविभागादि मिता० दर्शितं यथा

"प्रथम साहसादिदण्डप्राप्त्यर्थं त्रेधा तत्स्वरूपं व्यासेन विवृतम्। "त्रिविधन्तत्समाख्यातमधमं मध्यमोत्तमम्। अदेशकालभाषाभिर्निर्जने च परस्त्रियाः। कटाक्षावेक्षणं हास्यम्प्रथमं साहसं स्मृतम्। प्रेषणङ्गन्धमाल्यानान्धूपभूषणवाससाम्। प्रलोभनञ्चान्नपानैर्मध्यमं समुदाहृतम्। सहासनं विविक्तेषु परस्परमपाश्रयः। केशाकेशि ग्रहश्चैव सम्यक् संग्रहणं स्मृतम्"। स्त्रीपुंसयोर्मिथुनीभावः संग्रहणं संग्रहणज्ञानपूर्व्वकत्वात्तत्कर्तुर्दण्डविधानस्य तज्ज्ञानोपायन्तावदाह। "पुमान् संग्रहणे ग्राह्यः केशाकेशि परस्त्रियाः। सद्योवा कामजैश्चिह्नैः प्रतिपत्तौ द्वयोस्तथा" या०स्मृ०। संग्रहणे प्रवृत्तः पुमान् केशाकेश्यादिभिर्लिङ्गैर्ज्ञात्वा ग्रहीतव्यः। परस्परकेशग्रहणपूर्व्विकाक्रीडा केशाकेशि "तत्र तेनेदमिति सरूप" इति पा० बहुव्रीहौ सति "इच् कर्म्मव्यतिहारे" पा० इति समासान्त इच् प्रत्ययः अव्ययत्वाच्च लुप्ततृतीयाविभक्तिः। ततश्चायमर्थः। परभार्य्यया सह केशाकेशिक्रीडनेनाभिनवैः कररुहदशनादिकृतव्रणैः रागकृतैर्लिङ्गैर्द्वयोः सम्प्रतिपत्त्या वा ज्ञात्वा संग्रहणे प्रवृत्तो ग्रहीतव्यः। परस्त्रीग्रहणं नियुक्तावरुद्धादिव्युदासार्थम्। किञ्च। "नीवीस्तनप्रावरणसक्थिकेशावमर्शनम्। अदेशकालसम्भाषं सहैकस्थानमेव च" या०स्मृ०। यःपुनः परदारपरिधानग्रन्थिप्रदेशकुचप्रावरणजघनमूर्द्धरुहादिस्पर्शनं साभिलाषइवाचरति। तथा अदेशे निर्जने जनताकीर्णे वान्धकाराकुलेऽकाले संलापनङ्करोति। परभार्यया वा सहैकमञ्चकादौ रिरंसयेवावतिष्ठते। सोऽपि संग्रहणे प्रवृत्तो ग्राह्यः। एतच्चाशङ्क्यमान दोषपुरुषविषयमितरस्य न दोषः। यथाह मनुः। "यस्त्वनाचारितः पूर्व्वमभिभाषेत कारणात्। न दोषम्प्राप्नुयात्किञ्चिन्न हि तस्य व्यतिक्रमः" इति यः परस्त्रिया स्पृष्टः क्षमतेऽसावपि ग्राह्य इति तेनैवोक्तम्। "स्त्रियं स्पृशेददेशे यः स्पृष्टोवा मर्षयेत्तथा। परस्परस्यानुमते सर्वं संग्रहणं स्मृतमिति" यश्च मयेयं विदग्धाऽसकृद्रमि-